Голові спеціалізованої вченої ради
з розгляду та захисту дисертації на
здобуття ступеня доктора філософії
доктору юридичних наук, професору,
завідувачу кафедри службового і
медичного права Навчально-наукового
інституту права Київського
національного університету імені
Тараса Шевченка
Берлачу Анатолію Івановичу

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора юридичних наук, професора, декана юридичного факультету Запорізького національного університету, член-кореспондента Національної академії правових наук України, Заслуженого юриста України Коломоєць Тетяни Олександрівни на дисертацію Бурдейної Ольги Василівни на тему: «Адміністративно-правовий статус державних службовців органів судової влади», представлену до публічного захисту на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право

Актуальність теми дослідження. На сьогоднішній день удосконалення інституту державної служби загалом з розгалуженням у органах судової влади зокрема є одним із пріоритетних завдань держави, що обумовлено загальний курсом її розвитку, спрямованістю на практичну реалізацію євроінтеграційних прагнень та приведення вітчизняного законодавства і практики його застосування у відповідність до вимог, закріплених у міжнародних нормативно-правових актах. Динамічність реформ в системі судоустрою, як і реформ у сфері

державної служби є важливим показником правового розвитку статусу державних службовців органів судової влади. Впровадження передового європейського досвіду у правову регламентацію державної служби загалом і органів судової влади зокрема беззаперечно матиме позитивний вплив на складові змісту цього статусу в частині також і реалізації державними службовцем наданих державою прав. Саме тому актуальність і своєчасність дисертаційного дослідження Бурдейної Ольги Василівни на тему: «Адміністративно- правовий статус державних службовців органів судової влади» не викликає жодних сумнівів.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації, їхня вірогідність та новизна. Дисертація виконувалась в межах науково-дослідної роботи кафедри державознавства і права Національної академії державного управління при Президентові України за темою: “Удосконалення організаційного та правового механізмів взаємовідносин органів місцевого самоврядування з підприємствами, установами, організаціями” (0119U101448, 12.04.2019) комплексного наукового проекту Національної академії державного управління при Президентові України “Державне управління та місцеве самоврядування”. Окрім того, можна стверджувати, що запропоноване дослідження спрямоване на виконання Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021 – 2023 роки, затвердженої указом Президента України від 11.06.2021 № 231/2021, Стратегії реформування державного управління України на 2022 – 2025 роки, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.07.2021 № 831-р.

Дисертаційне дослідження будується на комплексному, системному підході, характеризується відповідним рівнем наукових узагальнень.

Методологічною основою дисертації є система філософських методів, загальних і конкретно-наукових, спеціальних методів наукового пізнання, які забезпечили об’єктивний аналіз предмета дослідження. Застосування методу узагальнення стало в нагоді при формуванні комплексного уявлення про стан

наукових доробків про статус державних службовців органів судової влади (підрозділ 1.1. розділу 1). Логіко-семантичний метод, а також метод сходження від абстрактного до конкретного став в нагоді при формуванні етимології термінів «адміністративно-правовий статус державних службовців органів судової влади» та кожного з його елементів у цій роботі (розділи 1,2). Формально - логічний метод дозволив дослідити зміст та сутність норм чинного законодавства, що регулюють адміністративно - правовий статус державних службовців органів судової влади (підрозділ 1.3. розділу 1). Застосування методу структурного аналізу дало змогу розглянути статус державного службовця як структуру та набір обов'язкових елементів (розділ 2). Порівняльно-правовий метод застосований при написанні цього дослідження для виявлення спільних та відмінних рис інституту державної служби в органах судової влади в Україні і закордоном (підрозділ 3.1. розділу 3). Метод прогнозування та метод моделювання дав змогу чітко визначити напрями правового забезпечення статусу державних службовців органів судової влади (підрозділ 3.2. розділу 3). Запропонований методологічний інструментарій є сучасним, відповідає засадам методологічного плюралізму, що і допомогло вирішити поставлені наукові завдання.

Зміст дисертації в цілому характеризується досить високим теоретичним і науково – методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. Чітко виражений теоретичний підхід, зокрема, вдало розроблені дефініції, класифікації і критерії дозволили автору аргументовано визначити власну позицію щодо багатьох дискусійних проблем стосовно адміністративно-правового статусу державних службовців органів судової влади. Представлена дисертаційна робота відрізняється грамотним, послідовним викладом матеріалу на основі наукового обґрунтування. Чітко прослідковується авторська позиція, завершеність роботи. Висновки і пропозиції, що виносяться на захист є особистим здобутком дисертантки.

Достовірність і обґрунтованість наукових положень. Достовірність отриманих результатів забезпечується використанням джерельної бази (список

використаних джерел нараховує 221 позицію), до якого увійшли наукові праці із загальної теорії держави і права, адміністративного, трудового, кримінального права, інших галузевих правових наук. До того ж достовірність наукових положень підтверджується їх апробацією на міжнародних науково-практичних конференціях та публікаціями авторки за темою дослідження.

Нормативною основою дослідження є широка палітра законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів (зокрема, Конституції України, Кодексу адміністративного судочинства України, Законів України «Про державну службу», «Про судоустрій і статус суддів» тощо), а також міжнародних правових актів, що регламентують адміністративно-правовий статус державних службовців органів судової влади.

Окрім того, авторкою вдало підкреслено специфіку кола нормативно-правового регулювання адміністративно-правового статусу державних службовців органів судової влади, а саме те, що дане питання охоплюється як нормами матеріального, так і процесуального права.

Авторкою слушно зауважується про емпіричну базу дослідження, яку складають акти центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби, органів суддівського самоврядування, державної установи із спеціальним статусом у системі правосуддя, яка забезпечує підготовку висококваліфікованих кадрів для системи правосуддя та здійснює науково-дослідну діяльність, а також результати процесуальної діяльності Верховного Суду.

Практичне значення одержаних результатів дослідження. Отримані результати можуть бути використані у науково-дослідній сфері, нормотворчості, правозастосовній діяльності, навчальному процесі.

Повнота викладу положень і висновків дисертації в опублікованих працях. Основні теоретичні положення і висновки, сформульовані в дослідженні, знайшли відображення в у 11 наукових публікаціях, зокрема: 4 статтях у періодичних наукових фахових виданнях України та 7 тезах доповідей

на вітчизняних та міжнародних науково-практичних конференціях, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

Наукова новизна отриманих результатів. Дисертаційна робота Бурдейної О.В. містить концептуальні положення та висновки, які відповідають критеріям наукової новизни і обумовлюють вирішення важливої наукової проблеми у сфері права в контексті обґрунтування теоретико-методичних засад адміністративно-правового статусу державних службовців органів судової влади, та розроблення практичних рекомендацій щодо його розвитку і удосконалення в Україні. Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що це наукове дослідження є одним із перших в українській правовій науці спеціальних комплексних досліджень адміністративно-правового статусу державних службовців в органах судової влади. Сукупність запропонованих положень, висновків і рекомендацій цілком можна розглядати як новий напрям (запропонований варіант вирішення проблеми) у науці адміністративного права, що має важливе державницьке значення.

Новизна забезпечується розробкою низки наукових положень, запропонованих уперше, а також тих, що авторка удосконалила, та й таких, що набули подальшого розвитку.

Заслуговують на увагу та подальше практичне застосування в науковій та освітній діяльності запропоновані авторкою у роботі положення щодо розуміння категорійно-понятійного апарату тематики адміністративно-правового статусу державних службовців органів судової влади, зокрема авторські версії визначень основних складових елементів адміністративно-правового статусу державних службовців органів судової влади: прав, обов’язків, відповідальності, обмежень.

У дисертації авторкою наведені раціональні рекомендації стосовно включення напрямів щодо покращення регулювання системи оплати праці державних службовців органів судової влади та удосконалення соціально-побутового забезпечення їх діяльності до Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021 – 2023 роки, затвердженої указом Президента України від 11.06.2021 № 231/2021. Адже неналежний соціально-

економічний захист державних службовців загалом та в органах судової влади зокрема, породжує катастрофічні наслідки для кадрового складу цих органів та є причиною масових звільнень останнім часом. Відтак закріплення курсу на достатній і належний рівень захищеності соціально-економічного характеру осіб, які обіймають посади державної служби у стратегічно-перспективному акті буде мати позитивні наслідки у вигляді якісного вирішення цієї проблеми.

Достатньо фаховим спостеріається підхід дисертантки до аналізу співвідношення понять «вступ на державну службу» та «прийняття на державну службу» в органах судової влади, як позначення початкового відліку обіймання переможцем конкурсу на зайняття вакантної посади державної служби в органах судової влади цієї посади. Заслуговує на увагу правове бачення дисертантки дефініції «прийняття на державну службу» крізь призму вольової складової претендента на посаду державної служби. Зокрема, влучним видається характеристика цього процесу як те, що пропозиції органу судової влади у вигляді конкурсної процедури на зайняття вакантної посади державної служби чи оголошення про наявність такої вакансії відповідає акт волевиявлення особи, що виражається у погодженні на проходження такої процедури обіймання посади державної служби та за результатами визнання її переможцем – також і погодження на умови проходження державної служби у цьому органі судової влади. Авторкою обґрунтовано зазначено, що правові дефініції терміну «прийняття на державну службу», який зустрічався в законодавстві про державну службу 1993 року, так і терміну «вступ на державну службу», що знаходить своє вираження у цьому ж Законі, але в редакції 2015 року, є тотожними поняттями та не заперечують у своїй сутності значення цього визначення, як початкового етапу на шляху до здійснення державним службовцем своїх повноважень.

Значиме практичне значення є окреслення авторкою низки законодавчих прогалин у процедурі висловлення недовіри керівнику апарату зборами суддів, що має наслідком негайне його звільнення. Враховуючи особливий посадовий статус керівника апарату суду, який є керівником державної служби в суді, ця

проблематика, за нашими міркуваннями, є доволі нагальною та актуально. Так, зокрема, здобувачкою слушно зауважено відсутність у законодавстві про державну службу даного виду звільнення у переліку типів припинення державної служби, що передбачений розділом ІХ Закону України «Про державну службу». Відтак, обґрунтованими видаються пропозиції авторки стосовно віднесення вищенаведеного виду звільнення до підстав припинення державної служби з ініціативи суб'єкта призначення через вчинення керівником апарату дисциплінарного проступку, що передбачає звільнення.

Достатньо обґрунтованими, зважаючи на європейський вектор зовнішньої політики держави, можна вважати пропозиції Бурдейної О.В. щодо напрямів розвитку та удосконалення адміністративно-правового статусу державних службовців органів судової влади, які враховують можливості імплементації прогресивного зарубіжного досвіду таких країн, як США, Канади, Республіки Польща, Федеративної Республіки Німеччина, Королівства Іспанія, що в подальшому неодмінно, на нашу думку, сприятиме підвищенню ефективності державної служби в органах судової влади України.

Таким чином, можна сказати, що дисертантка здійснила науковий аналіз теми відповідально та якісно, що послужило основою в процесі досягнення вагомих науково-теоретичних та практичних результатів, які є новими або мають ознаки наукової новизни.

Загалом, рукопис дисертації дозволяє прослідкувати всі пункти наукової новизни, які визначають теоретико-методологічну та практичну цінність здійсненого дослідження, а також, відзначити аналітично-проблемний підхід авторки до розв'язання наукового завдання. В цілому, аналіз дисертаційного дослідження Бурдейною О.В. засвідчує обґрунтованість та достовірність зроблених здобувачкою висновків.

Зауваження щодо змісту дисертації. В цілому позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, слід зазначити, що в наявності положення, які відрізняються суперечливим змістом, є недостатньо аргументованими, логічними, потребують уточнення позиції здобувача.

1. Аналізуючи питання адміністративно-правового статусу державних службовців загалом та органів судової влади зокрема, дисертантка переважно робить посилання на роботи відомих вчених-фахівців інституту державної служби (С.Д. Дубенко, В.В. Васильківської, Я.С. Золотарьової, О.І. Самарця), в той же час поза увагою залишає наукові праці вчених-адміністративістів та вчених-конституціоналістів (В.Б. Авер`янова, Ю.С. Шемшученко та інші, прізвища яких дисертантка згадує у вступі, як тих фахівців, розробки яких слугували теоретико-методологічною основою її дослідження).

2. На мою думку, в рамках розділу 1 дисертаційного дослідження здобувачці варто було присвятити окремий підрозділ питанню історико – правового екскурсу розвитку державної служби в органах судової влади загалом та в Україні зокрема. Виокремлення даного підрозділу дозволило б сформувати цілісніщу картину щодо наукових пошуків питання адміністративно-правового статусу державних службовців органів судової влади крізь призму історичного аналізу розвитку інституту державної служби, в тому числі і на теренах України.

3. Формулюючи пропозицію щодо необхідності кодифікації норм права у сфері державної служби, дисертантка одночасно пропонує прийняти інші нормативно-правові акти (Закон України «Про апарат суду»), а також внести доповнення та зміни до чинних нормативно-правових актів (Закону України «Про судоустрій і статус суддів», оновлена редакція наказу Державної судової адміністрації України в частині затвердження нових актуальних типових посадових інструкцій працівників апарату суду), не зазначаючи авторського обґрунтування такого розпорошення «нормотворчих зусиль» та ефективності їх результату, при цьому авторка також не зазначає яким чином узгоджуються авторські пропозиції із вже наявними на сьогоднішній день результатами нормопроектної діяльності стосовно урегулювання відповідних відносин.

4. Розмірковуючи про професійну відповідальність державних службовців органів судової влади у підрозділі 2.4. розділу 2, авторка водночас надмірну увагу приділяє питанню юридичної відповідальності державних службовців, сконцентровуючись на аналізі наукових пошуків дефініцій. Проте

саме трактування понятійного апарату професійної відповідальності, її різновидів та особливостей не знаходить свого детального відображення у тексті дисертаційного дослідження.

5. На сторінці 173 авторкою констатовано, що найменування в США посади «судовий адміністратор» є досить вдалим, оскільки відображає всю змістову наповненість сфери повноважень цієї посадової особи, функціональної спрямованості діяльності на цій посаді. Відтак, авторкою запропоновано внести зміни до законодавства про судоустрій і статус суддів стосовно перейменування назви посади керівника державної служби в судовому органі з «керівника апарату суду» на «судового адміністратора». У цьому аспекті варто було розкрити доцільність такого перейменування посади керівника державної служби в суді, а також вплив на ефективність та функціональність виконання цим державним службовцем своїх посадових обов'язків та завдань.

Висловлені зауваження переважно мають характер побажань і не можуть суттєво виплинути на загальну високу оцінку проведеного дисертанткою дослідження.

Виконана Бурдейною О.В. наукова праця сприяє розв'язанню ряду теоретичних і практичних питань, що мають важливе значення для підвищення ефективності державної служби в органах судової влади. Теоретичні положення і практичні рекомендації, які знайшли своє відображення в дисертації, можуть у подальшому використовуватися для розробки концепції удосконалення інституту державної служби в органах судової влади, а також його законодавчого забезпечення.

Загальний висновок. З огляду на актуальність, новизну, важливість здобутих авторкою наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, практичну цінність сформульованих положень і висновків, дисертаційна робота Бурдейної О.В. на тему «Адміністративно-правовий статус державних службовців органів судової влади» є самостійним, оригінальним, завершеним науковим дослідженням, у якому вирішено актуальне наукове завдання у галузі знань права.

Наукова праця відповідає спеціальності 081 Право і вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, пп. 6, 7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

За результатами публічного захисту Бурдейна Ольга Василівна заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Офіційний опонент:
доктор юридичних наук, професор,
декан юридичного факультету
Запорізького національного університету,
член-кореспондент Національної академії
правових наук України,
Заслужений юрист України **Тетяна КОЛОМОЄЦЬ**